

tage ogsaa hændelige Begivenheder, men dette kan næppe være Meningen, idet han derved vilde vende tilbage til den nu gældende Erstatningsregel, blot med den Forskel, at det skulde paahvile Ledelsen at sandsynliggøre, at Tabets Indtræden var hændelig.

Forfatterens Motivering for Skærpelsen af Ansvar er den, at det begrænsede Ansvar forflygtiger det personlige Hæderlighedsmoment og bevirker, at de ansvarlige indlader sig paa Dispositioner, som de vilde afholde sig fra, hvis de selv skulde bære det fulde juridiske og moralske Ansvar. Personlig tror jeg, at Vejen til at modvirke denne Fare maa gaa i Retning af et snævrere Samarbejde mellem Aktionærerne og Ledelsen og indenfor Ledelsen mellem Bestyrelse og Direktion. En Gennemførelse af dette vil sikkert ogsaa styrke Aktieselskabernes Position overfor Krav om større Indflydelse fra det offentlige Side.

Saadanne Krav vil jo utvivlsomt blive rejst, ikke mindst fordi man maa regne med, at Restriktions- og Indgrebspolitiken vil blive fortsat en Tid fremover. Dette har allerede medført, at ikke faa erhvervsdrivende omdanner deres Virksomhed til Aktieselskaber, fordi det baade af faktiske og retlige Grunde i højere Grad i Aktieselskaber end i privat Erhvervsvirksomhed er muligt at tilsløre de foretagne Dispositioner, ligesom de Straffe-, Erstatnings- og Konfiskationskrav, der er Følgen af forsætlige eller uagtsomme Overtrædelser, kan ramme den erhvervsdrivende mindre haardt, hvis han paa rette Maade har omdannet sin Virksomhed til Aktieselskab. Det er snarere her, de første Reformere fra Lovgivningsmagtens Side kan og bør sætte ind. Ogsaa Værnemagerlovgivningen maa sætte ind her.

Bogen maa i det hele karakteriseres som et stort anlagt, tankevækkende Værk, der indeholder mange positive Oplysninger, men den maa navnlig af den Læser, der ikke i Forvejen er fortrolig med Emnet, læses med Kritik, Forsigtighed og Skønsomhed.

Niels Klerk.

Ottomar Loff: Den danske Kornhandels Organisation. Handelshøjskolen i København, Eksportinstituttets Skrifter 4. Einar Harcks Forlag. 1945. 204 Sider. Kr. 10,00.

Korn er en af de store Verdensvarer, det er Menneskets fundamentale Næringsstof, og det er det vigtigste Raastof i den danske Samfundsproduktion, hvilket fremgaar af, at Halvdelen af vort Lands Agerjord er dyrket med Korn, som tillige, hjemmeavlet plus indført, er Nøgleraastof for vor store Husdyrproduktion. Det er derfor en baade interessant og betydningsfuld Opgave, Lektor Ottomar Loff har taget sig paa ved i sin nyligt udkomne Bog om »Den danske Kornhandels Organisation« at efterforske og belyse de Veje, denne vigtige Vare maa følge for at finde frem til Kornforbrugerne i Produktionen, og det være sagt straks, at Lektor Loffs Bog fortjener megen Anerkendelse, den er systematisk med en klar Problemstilling, Formen er knap, den er velskrevet og veldokumenteret gennem et omfattende Kilstudium, litterært og i Marken. De efterfølgende Betragtninger skal derfor mere betragtes som en Diskussion og Fremhævelse af visse af Forf.s Synspunkter end en egentlig Kritik.

tage ogsaa hændelige Begivenheder, men dette kan næppe være Meningen, idet han derved vilde vende tilbage til den nu gældende Erstatningsregel, blot med den Forskel, at det skulde paahvile Ledelsen at sandsynliggøre, at Tabets Indtræden var hændelig.

Forfatterens Motivering for Skærpelsen af Ansvarret er den, at det begrænsede Ansvar forflygtiger det personlige Hæderlighedsmoment og bevirker, at de ansvarlige indlader sig paa Dispositioner, som de vilde afholde sig fra, hvis de selv skulde bære det fulde juridiske og moralske Ansvar. Personlig tror jeg, at Vejen til at modvirke denne Fare maa gaa i Retning af et snævrere Samarbejde mellem Aktionærerne og Ledelsen og indenfor Ledelsen mellem Bestyrelse og Direktion. En Gennemførelse af dette vil sikkert ogsaa styrke Aktieselskabernes Position overfor Krav om større Indflydelse fra det offentlige Side.

Saadanne Krav vil jo utvivlsomt blive rejst, ikke mindst fordi man maa regne med, at Restriktions- og Indgrebspolitiken vil blive fortsat en Tid fremover. Dette har allerede medført, at ikke faa erhvervsdrivende omdanner deres Virksomhed til Aktieselskaber, fordi det baade af faktiske og retlige Grunde i højere Grad i Aktieselskaber end i privat Erhvervsvirksomhed er muligt at tilsløre de foretagne Dispositioner, ligesom de Straffe-, Erstatnings- og Konfiskationskrav, der er Følgen af forsætlige eller uagtsomme Overtrædelser, kan ramme den erhvervsdrivende mindre haardt, hvis han paa rette Maade har omdannet sin Virksomhed til Aktieselskab. Det er snarere her, de første Reformere fra Lovgivningsmagtens Side kan og bør sætte ind. Ogsaa Værnemagerlovgivningen maa sætte ind her.

Bogen maa i det hele karakteriseres som et stort anlagt, tankevækkende Værk, der indeholder mange positive Oplysninger, men den maa navnlig af den Læser, der ikke i Forvejen er fortrolig med Emnet, læses med Kritik, Forsigtighed og Skønsomhed.

Niels Klerk.

Ottomar Loff: Den danske Kornhandels Organisation. Handelshøjskolen i København, Eksportinstituttets Skrifter 4. Einar Harcks Forlag. 1945. 204 Sider. Kr. 10,00.

Korn er en af de store Verdensvarer, det er Menneskets fundamentale Næringsstof, og det er det vigtigste Raastof i den danske Samfundsproduktion, hvilket fremgaar af, at Halvdelen af vort Lands Agerjord er dyrket med Korn, som tillige, hjemmeavlet plus indført, er Nøgleraastof for vor store Husdyrproduktion. Det er derfor en baade interessant og betydningsfuld Opgave, Lektor Ottomar Loff har taget sig paa ved i sin nyligt udkomne Bog om »Den danske Kornhandels Organisation« at efterforske og belyse de Veje, denne vigtige Vare maa følge for at finde frem til Kornforbrugerne i Produktionen, og det være sagt straks, at Lektor Loffs Bog fortjener megen Anerkendelse, den er systematisk med en klar Problemstilling, Formen er knap, den er velskrevet og veldokumenteret gennem et omfattende Kilstudium, litterært og i Marken. De efterfølgende Betragtninger skal derfor mere betragtes som en Diskussion og Fremhævelse af visse af Forf.s Synspunkter end en egentlig Kritik.

Korn er ikke nogen eentydig Vare, og for at afgrænse sit Emne definerer Forfatteren derfor Korn som de fire danske Kornarter: Rug, Hvede, Byg og Havre samt Fremlingen Majs. Denne Begrebsbestemmelse er efter dansk Sprogbrug uangribelig, lige som de fem anførte Kornarter statistisk kan følges over alt i Handel og Produktion, men naar Anm. ikke desto mindre mener, at den foreliggende Bog vilde have vundet yderligere i Værdi ved ogsaa at omfatte de Varer, vi samler under den daarlige Betegnelse Foderstoffer, saa hænger det sammen med, at Korn og Foderstoffer i den danske Produktion er saa nøje forbundne Varer, at det er vanskeligt at behandle dem hver for sig. Korn og Foderstoffer er koncentreret Foder i Modsætning til Grovfoder, disse Foderemner bruges til at supplere hinanden, de konkurrerer med hinanden, de handles sammen og er i det hele taget saa indfiltrede i hinanden, i Handel og Produktion, at man for at faa det rigtige statistiske Billede af den ene Vares Stilling i Produktionen, maa have den anden med. Det viser sig da ogsaa flere Steder i Bogen, at den vilde have vundet i Klarhed, hvis Foderstoffer var medtaget, hvad der nok vilde have forøget Forarbejderne betydeligt mere end Omfanget af Bogen, som i Virkeligheden for store Afsnits Vedkommende ogsaa dækker Foderstofhandelen.

Det skal endvidere bemærkes, at Bogen overvejende er dokumentarisk, Forfatteren fremkommer kun mere undtagelsesvis med sin Vurdering af de behandlede Problemer. Denne Fremstillingsform har man naturligvis Lov til at vælge, men den efterlader let det Indtryk paa Læseren, at det er Forf.s Opfattelse, at alt i Kornhandelen er saare vel, et Indtryk, der yderligere forstærkes gennem spredte anerkendende Bemærkninger. Det er muligt, at vor Kornhandel er effektiv og vel organiseret, men man kan godt efter at have læst Bogen naa til det modsatte Resultat for visse af Handelsens Omraader, og det vilde derfor have været af Interesse og Betydning, om Forf. noget hyppigere havde ladet et Par vejledende kritiske eller kommenterende Bemærkninger ledsage sin Fremstilling, der dog ellers røber saa megen Sagkundskab og Fortrolighed med Emnet.

Som Indledning giver Forf. en kort Orientering i Kornhandelens Udvikling herhjemme især for Tiden fra 1800 og op til Nutiden. I den første Del af denne Periode udviklede der sig en Storexport af Korn her fra Landet; men med det store Omslag i dansk Landbrugsproduktion fra omkring 1880 ændredes ogsaa Kornhandelens Vilkaar, den maatte paa faa Aar omstille sig fra Export til Import og fra at være Landbrugets Aftager til at blive dets Leverandør. Denne Omstilling kom ikke til Verden uden Smerte, og Forf. viser, hvorledes den nuværende Organisation i Kornhandelen har sit Udgangspunkt fra denne Tid, hvor gamle Handelsformer maatte falde og nye skabes, fordi Kornhandelen nu kom ud paa det dybe Vand, blev bragt i direkte Kontakt med Verdenshandelen paa en Maade, man ikke hidtil havde kendt.

Paa denne Tid begyndte der ogsaa paa Hjemmemarkedet at dukke en ny Handelsform frem, det var Andelshandelen, og der skal gøres et Par Bemærkninger til Forf.s Omtale af saavel denne Handelsforms Oprindelse som dens Betydning. Forf. behandler Andelshandelen meget korrekt, men det er dog et Omraade, hvor han fremsætter visse vurderende Betragtninger. Han anfører saaledes, at Andelshandelen som prisregulerende Faktor nok overdrives, »thi Konkurrencen vil i en Branche som Kornhandelen altid

være vaagen —«. Dette er sikkert en for ubetinget Slutning. Hvis man saaledes undersøger Forholdene her i Landet og i andre Lande, vil man uden Besvær kunne konstatere den store økonomiske Værdi, Andelshandelen har for den danske Landbrugsproduktion, og ogsaa paa Kornhandelens Omraade. Det virker i denne Henseende ret overbevisende, at danske Bønder har kunnet købe deres Korn til billigere Priser end f. Eks. øst-amerikanske for ikke at tale om engelske Landmænd, ligeledes at Regeringerne bl. a. i U. S. A. og Canada har sat store Anstrengelser og uhyre Beløb ind for at fremme netop Andelshandelen med Korn; det vidner dog ikke om, at man i disse udpræget liberalistisk indstillede Lande har set med nogen større Tillid paa Konkurrenceeffektiviteten i Kornhandelen.

Forf. overser ogsaa et væsentligt Motiv til Andelshandelens Organisering, som staar i Forbindelse med ovenstaaende. I sin Indledning omtaler Forf. de patriarkalske Forhold, der ofte herskede imellem Købmand og Bonde i de gode gamle Dage; ja, det er muligt, det kunde være saaledes, men det er ogsaa rigtigt, som Forf. bemærker, at mange Købmænd tjente godt paa deres Kornhandel, ja, hævede sig til Matadorer, og det er ingenlunde vanskeligt at finde Eksempler paa, at det ikke var lutter Idyl at staa i Debet i Købmandens Bøger, som Forf. nænsomt betegner Landmandens økonomiske Afhængighed af Købmanden. Disse Provins-Matadorer var ofte strenge Herrer at tjene, de bestemte suverænt de Priser, de vilde give for Kornet og have for deres Varer, maaske ogsaa hvor længe en Landmand skulde sidde i sin Bedrift. Man maa ikke være blind for, at saadanne Forhold føltes krænkende af en intelligent Bondebefolkning, hvorfor man værgede for sig med Andelshandelen.

Kunde det ikke tænkes, at naar Konkurrencen i Kornhandelen er levende her i Landet, saaledes som Forf. mener, det er Tilfældet, at en Hovedarsag saa er Andelshandelen. Denne og den private Handel holder hinanden lysvaagne og i Skak, Andelshandelen forhindrer de fleste Vildskud i Privathandelen, baade hvad Priser, Kornkvaliteter og Handelsbetingelser angaar, men denne Handelsform kan dog ikke hindre den dygtige Købmand i at trives, og er det ikke godt saaledes for Landmanden, for Produktionen og dermed til syvende og sidst ogsaa for Handelen, baade den private og Andelshandelen?

Forf. beregner, at Andelshandelen omfatter 20—25 % af Kornhandelen, men anfører samtidigt fra Axelsen Drejer, at det andelsmæssige Indkøb af Korn og Foderstoffer udgør 45—50 % af hele Indkøbet. Men disse to Tal er opgivet paa forskelligt Grundlag og kan derfor ikke sammenlignes, det første angiver, hvor meget af Kornomsætningen overhovedet, der gaar igennem Andelshandelen, det sidste hvor meget Landmændene køber andelsmæssigt. Af Kornomsætningen gaar praktisk taget hele Salget til Møller og Industri baade af Importkorn og dansk Korn igennem Privathandelen, og reducerer man den af Forf. anførte Kornomsætning med dette Industriern, vil det vise sig, at ca. 35 % af Kornet til Landbruget afsættes gennem Andelshandelen. Forøvrigt gengiver Forf. Stat. Departem.s Tælling fra 1923, hvorefter ca. 35 % af vore Svin og Køer er Medlemmer af en Andelsforening, hvad der nok ikke har ændret sig væsentligt, og med Hensyntagen til Dyrenes Fordeling paa Ejendomsstørrelser kan man derefter regne med, at godt 40 % af Korn og Foderstoffer sælges andelsmæssigt til Landmændene.

I Bogens andet Afsnit findes en udmærket Redegørelse for, hvad Forf. kalder vort Kornmarkeds Struktur, Anm. vilde kalde det for Kornmarkedets Forudsætninger. Forf. belyser Størrelsen af den danske Kornproduktion og Kornforbrug, Kornimport og -export og viser, hvorledes Kornproduktion og Kornhandel i Overensstemmelse med Landbrugsproduktionens Udvikling til en Forædlingsproduktion overvejende drejer sig om Foderkorn, medens egentligt Industrikorn kommer i anden Række og kun produceres af de større Gaarde og i visse Egne. Forskellen er dog mere tilsyneladende end virkelig, idet de samme Kornsorter ofte kan afgive baade Foderkorn og Industrikorn, det beror mere paa Vækstbetingelser og Kornets Behandling, hvad det skal blive til.

Forf. viser nu, at en stor Del af den danske Kornhandel i Trediverne beroede paa den danske Kornavl, som i den sidste halve Snes Aar har ligget omkring 35 Mill. hkg og heraf er efter Høstens Størrelse omsat 15—20 % i Handelen eller nogenlunde det samme Kvantum, som er indført. Tidligere var dette anderledes, op til 1932 dominerede Importkornet Handelen, og det er vel nok rigtigt, som Forf. anfører, at det er Importhandelen, der har givet Kornhandelen sit Præg, det er den store Forretning, der fordrer den største Indsigt og Vovemod, medens Hjemmehandelen foregaar i smaa Partier og ofte eller oftest er godt dækket mod Risiko.

Af den samlede disponible Kornmængde forbruger Landmændene stærkt op imod 90 %, og kun godt 10 % gaar til Møller, Industri og anden Anvendelse. Forf. fremhæver gentagne Gange dette Forhold, som ogsaa er grafisk belyst, men en samlet talmæssig Oversigt over Kornforbruget vilde dog have været paa sin Plads. En fhv. stor Del af det indførte Korn gaar til Industrien, og Forf. søger nærmest at forsvare Indførselen af Møllerihvede ud fra forskellige Synspunkter, bl. a. ernæringsmæssige, hvad dog næppe er holdbart. Vor danske Hvede er i de fleste Henseender og ogsaa ernæringsmæssigt en respektabel Vare, og vi har i mange Aar kunnet spare en net Sum paa 4—6 Mill. Kr. aarligt ved i Stedet for Møllerihvede at indføre Foderkorn og saa anvende dansk Hvede til Brød; dette Beløb har vi betalt for det »høje« Brød, hvor Højden er Luxus og Luft og ikke Næring, som Forf. synes at mene. Foreligger der ikke tvingende handelsmæssige Hensyn, kan vi, som Forholdene under Krigen viser, udmærket klare os med vor hjemmeavlede Hvede til Brød lige som vore Nabolande.

En Del dansk Korn gaar til Grynmøllerne, men op til Krigens Udbrud stagnerede Byggrynsforbruget, medens Forbruget af Havregryn steg. Forf. mener, at det er fordi »de ret tarvelige Retter«, der kan tillaves af Byggryn, i vore Dage er trængt tilbage. Mon det ikke er et Udtryk for Forf.s personlige Smag, for hvorfor er Byggrod en tarveligere Ret end Havregrod, ja skulde det komme an paa Fornemhed, har Byggen fra Arilds Tid været betragtet som en ædlere Kornsort end Havren.

Forf. anskueliggør, hvorledes Kornimport og Høst staar i omvendt Forhold til hinanden, saaledes at vi har kunnet stabilisere vor Forædlingsproduktion af animalske Varer ved at udligne Svingningerne i vor Høst med Indførsel, men dog synes det, at en Nedgang i Høst ikke fuldt modsvares af Opgang i Import, og Forf. mener, at det bl. a. skyldes, at Landbruget i daarlige Høstaar sparer paa Kornet. Noget kan der være om det, men her vilde det netop have været af Interesse at have hele Korn- og Foderstofomsætningen med i Omtalen, for det er sandsynligt, at Landbruget i daar-

lige Høstaar erstatter det Korn, det i gode Høstaar giver Kvæget, med Oliekager. Men forøvrigt er Høststatistiken næppe saa nøjagtig, som Forf. forudsætter; den giver Tendensen i Høstens Størrelse, men det har vist sig nu under Krigen, at den langt fra er fejlfri.

Som et højt udviklet Handelsland har vi haft dette nævnte Privilegium, at vort Landbrug har kunnet stabilisere sin Forædlingsproduktion over Korn- og Foderstofimporten, et Gode af en overordentlig økonomisk Værdi, som vi ogsaa har lært det i disse fem sidste Aar. Forf. viser, hvorledes Handelen med megen Dygtighed har gennemført denne Udligning med stærkt vekslende Kornarter og fra stærkt vekslende Leverandørlande efter Prisforholdene, og det er jo et af de store Problemer, vi kommer til at staa over for i Fremtiden, om vor dygtige Handel kan faa Lov til fremdeles ogsaa paa dette Omraade at udfolde sit frie Initiativ og hente det Korn hjem, der er billigst, eller Handelen skal foregaa i bestemte Baner. Dette sidste vil være til Skade for Landbruget og dermed for Handelen.

Der findes her og der i Bogens første Halvdel nogle Smaa-Unøjagtigheder i Forf.s ellers saa korrekte landøkonomiske Betragtninger. Man kan saaledes ikke uden videre fastslaa, at Hveden er den Kornart, der her i Landet giver det højeste Udbytte; man kan til Belysning af dette Spørgsmaal ikke uden adskillige Forbehold anvende Statistikens Tal, bl. a. dyrkes Hveden altid paa den bedste Jord og oftest paa den bedste Plads i Sædskiftet. Ej heller vil Hvede dyrket som Vintersæd hovedsagelig blive af blød Kvalitet, det beror udelukkende paa de naturlige Vækstforhold og Sort, i Kansas og Sydrusland dyrkes megen haard Vinterhvede. Ligeledes er Forf. for kategorisk, naar han anfører, at Hvedens Karakter af haard eller blød især skyldes de klimatiske Forhold, det er i høj Grad en Sortsegenskab, hvis Yderpunkter er den haarde Durum og de bløde Hvedesorter. Havren anføres som den Kornsort, der er mindst følsom for Jordboniteten, men det er dog Rugen, der dyrkes paa de letteste Jorder rundt i Verden; graa og sort Havre er endvidere af forskellig Kategori, den sorte franske Havre f. Eks. er en meget bedre Kvalitet end den graa Havre, og endelig taaler Havren næppe barskere Klima end Rug og Byg, men derimod større Fugtighed. Dette og andet er dog kun Smaating; det er vigtigst, at Forf.s principielle Synspunkter paa Kornets landøkonomiske Betydning er rigtige.

I den sidste og største Halvdel af Bogen omtaler Forf. den indenlandske Kornhandels og Importhandelens Organisation, samt den anvendte Pristeknik, Kontraktteknik, Cif-Kontrakter m. v. Denne Omtale dækker forøvrigt i alt væsentligt ogsaa Foderstofhandelens Organisation. Forf. gør paa en særdeles overskuelig Maade Rede for det udviklede Apparat, der er nødvendigt for at udligne Forskelle i Produktion og Forbrug af Korn ogsaa inden for et saa lille Omraade som vort Land. Dette Apparat er vokset organisk frem, og det synes ikke at adskille sig principielt fra, hvad man kender fra de store Kornlande. Dette er for saa vidt meget interessant, som det viser, at selv under stærkt vekslende Forudsætninger finder man frem til den Organisering af Handelen, som er den mest økonomiske, og at der i det store og hele kun er een Løsning.

For at besørge den danske Korn- og Foderstofhandel findes der efter Forf. fire—fem Handelsled: Den lokale Kornhandler — Detailhandlende Provinsgrossist — Engroshandlende Provinsgrossist — Storhandelsgrossist — Cif-Agent samt evt. Kommissionær og Agent. Kornet kan vandre igen-

nem de fleste af disse Handelsled, men Forf. fremhæver, at Tendensen i den sidste Snes Aar mere og mere er gaaet i Retning af, at Provinsgrossisterne handler selvstændigt; hele Exporthandelen ligger saaledes hos 4—5 Provinsgrossister, og Importen besørages i stigende Grad ogsaa af Provinsgrossisten med Cif-Agenten som Mellemed, hvorved Storhandelsgrossisten glider ud.

Men Handelsvejen er forskellig for det danske og for det indførte Korn. Det danske Korn samles overvejende hos Provinsgrossisten, evt. gennem den lokale Kornhandler, og det gaar derefter til Industri, Export samt for den største Mængdes Vedkommende over en anden Provinsgrossist og igennem lokale Kornhandlere til Landmænd i de Egne, der har Kornunderskud.

Den store Mængde dansk Korn, der omsættes, giver et betydeligt økonomisk Mellemværende mellem Landmand og Købmand, hvor Landmanden, som Forf. mener, i Almindelighed staar i Debet. Ja, det er muligt, og det hænger forøvrigt sammen med det ejendommelige Forhold, at en betydelig Del af det danske Landbrugs Driftskredit ydes af Handelen; Landmanden faar leveret Driftsmidler og andre Varer paa Kredit og betaler saa med Korn, Slagteripenge o. s. v. Det vilde være at foretække for begge Parter, om dette Forhold kunde bringes til Ophør derved, at Landbruget organiserede Institutioner for den nødvendige korte Kredit, for man har Eksempler nok paa, at Landmænd kommer i for stærkt et Afhængighedsforhold til deres Købmand, ligesom at Købmænd vover sig for langt ud i deres Kreditgivning, og begge Dele er lige usundt. Forøvrigt er det næppe rigtigt, som Forf. bemærker, at der ikke tjenes synderligt paa Kornopkøbet; der er nu engang to Sider paa en Konto, og for Købmanden kan det være ligegyldigt, hvilken Side han tager Fortjenesten paa, men der er dog den Forskel paa nu og før, at en Landmand, der ikke er kørt for langt ud, nu har Muligheder for at frigøre sig for sin Købmand, ligesom man maa tro, at blot Andelsforeningernes Tilstedeværelse skaber et vist Prisniveau for Korn, som det ikke er heldigt at fjerne sig for langt fra.

Det væsentligste af det danske Kornopkøb foregaar gennem Privathandelen, og her er forøvrigt et Omraade, hvor vor Kornhandel næppe synes helt rationel, thi Forholdet er jo det, som Forf. ogsaa anfører, at Kornudbudet lige efter Høst er stort, hvad der trykker den danske Kornpris. I andre Lande er der, ofte ved Statens Medvirkning, skabt Mulighed for, at Landmændene kan oplagre Korn og laane paa dette, for derefter at sælge, naar det synes fordelagtigt. Ikke mindst under Krisen først i Trediveerne var Savnet af en saadan Ordning betydeligt, fordi Høstsalget var særligt stort. Efter Forf. paatager Provinsgrossisten sig undertiden en saadan Opgave som Financier; Kornet gaar paa hans Lager, afventende Landmandens Ordre til Salg, men almindeligt er det vist ikke, Kornet skal for ofte føres i Kredit for at rette op paa Kontoen.

Som nævnt paaviser Forf., at Storhandelsgrossisten, der for en Aarrække siden beherskede Importen, i den sidste Snes Aar er trængt stadigt mere i Baggrunden, lige som den Del af Importen, der tidligere fandt Sted over de store europæiske Kornpladser i stigende Grad er blevet erstattet af direkte Handel med Exportpladserne. Det er Distancehandelens stadige Fremskridt og Fuldkommengørelse, der har muliggjort denne Udvikling, som er blevet fremmet ved, at Partsladninger er blevet almindeligere og gennem vore Provinshavnes Udbygning. Med Cif-Agenten som

Repræsentant for Kornexportørerne og som Mellemed kan Provinsgrossisten nu importere direkte, og Udviklingen i denne Retning maa utvivlsomt betyde en Forenkling og Billiggørelse af Omsætningen, der spares Handelsmellemed og, hvad der vel er det vigtigste, Omladningsudgifter. Forholdet er meget interessant, det viser den stadige Udvikling, der har været i Gang paa dette vigtige Omsætningsomraade, hvor der har hersket fri Handel, mod stadigt mere effektive og fuldkomne økonomiske Handelsformer, og det viser ogsaa, som Forfatteren anfører, at vor Kornhandel betjenes med Dygtighed. Men forøvrigt faar man det Indtryk, saa vidt Anm. kender til det, at Storhandelsgrossistens og Cif-Agentens Funktioner i Praksis ofte ikke er meget forskellige, den sidste optræder ofte som egentlig Storhandelsgrossist, hvad der ogsaa fremgaar af Bogen.

I sin Omtale af Handelsleddene anfører Forf., at der findes 1366 Detailhandlervirksomheder i Korn og Foderstoffer samt 290 Engros-Virksomheder, og han kunde her have tilføjet, at der desuden findes ca. 1400 Foderstofforeninger. Der findes altsaa ikke mindre end ca. 3000 Forretninger, der deltager i Fordelingen af Korn og Foderstoffer, og det er ogsaa paa dette Punkt, man kan faa sine Tvivl om Effektiviteten i Kornhandelen, for selv om det fremgaar af de af Forf. anførte Tal, at den væsentligste Del af Omsætningen ligger hos de større Forretninger, kan der dog næppe være Tvivl om, at denne stærke Udstykning betyder forøgede Omkostninger og Tab i Varer, men saa vidt man kan skønne, har den tiltagende Service med Levering og Hentning af Korn og Foderstoffer af Gaard ved Købmandens Lastauto betydet en Koncentrering af Handelen. Om en saadan Tendens udtaler Forf. sig dog ikke, selv om han antyder, at der bestaar en Tendens til, at Provinsgrossistens Indflydelse er voksende hos de Købmænd, han forsyner.

Forf. mener ikke, at vi her i Landet har effektiv Vare nok til at danne Basis for en Terminsbørs, og det er vel nok ogsaa rigtigt, men et vist Savn betyder det for det store kornsælgende Landbrug som for Handelen, for hvilken, som Forf. anfører, Hedgingtransaktioner bliver ret kostbare, fordi de skal udføres paa Udlandets Børser. Iøvrigt mener Forf., at Hedging er ganske ukendt for mange danske Kornhandlere; de handler kun i mindre Partier og anser de spekulative Opkøb som en Del af deres Opgave, og kun de store Importører sikrer sig gennem Hedging og da paa de store Kornbørser gennem Cif-Agenter.

Den af Københavns Børs fastsatte Kornnotering reducerer Forf. noget i Betydning; han mener, at den næppe er af stor informatorisk Interesse for Kornhandlerens daglige Virksomhed. Det lyder mærkeligt, for Landmanden præsenteres regelmæssigt for denne Notering, i hvert Fald som Sælger.

Medens det danske Kornopkøb og ogsaa hele Detailhandelen foregaar ganske uformelt, ofte kun ved en telefonisk Samtale eller derved, at der efter Varens Levering aftales en Pris i Henhold til Kvaliteten, maa de store Forretninger baade med dansk og fremmed Korn naturligvis gøres med skriftlige Aftaler, og Forf. redegør for de alm. anvendte Kontrakter, eller hvad han kalder Kontrakttekniken. Det er for det fremmede Korn Handelssædvanerne fra de store Kornpladser, der følges, for det danske Korn anvendes de af Københavns Børs udfærdigede Kontrakter. Et vigtigt Problem for Distancehandelen er naturligvis Kvalitetens Fastsættelse, og Forf.

viser de forskellige Fremgangsmaader, man paa dette Omraade har fundet frem til, og hvorefter Kontrakterne er udfærdigede. For en levende og variabel Vare som Korn maa Proven naturligvis spille en fremtrædende Rolle, hvis man ikke, som i Nordamerika, har et statsligt »Grading-System«, men dette forudsætter, dels at Afskibningen passerer bestemte Pladser, dels at Kornet fremkommer i store ensartede Partier, som Tilfældet jo ogsaa er for de store nordamerikanske Kornegne. I Almindelighed er Kvalitetskriteriet Rumvægten, her i Landet den hollandske Vægt, og trods det, at det ofte er blevet bevist, at denne sidste er et yderst upaalideligt Kvalitetsmaal, har den vist en forbløffende Sejglivethed, formentlig fordi man ikke har kunnet finde noget andet praktisk Kvalitetsmaal.

Som alt nævnt fortjener Lektor Loff Anerkendelse og Tak for sin Bog. Den har foruden de nævnte gode Egenskaber tillige den Fortjeneste, at den er interessant, let læselig og tilgængelig trods sin Saglighed og Nøgternhed, og den skulde derfor kunne finde mange Læsere ikke alene blandt mere teoretisk interesserede, men ogsaa hos den praktiske Handels og Landbrugets Folk, for hvem det maa være værdifuldt under saa kyndig Vejledning at besøge eller kigge ind i eget Hus. Og naturligvis maa Bogen være af særlig Værdi for den unge Handelsmand, der ønsker at vinde Indsigt i og Forstaaelse af det Erhverv, han har valgt sig.

K. Skovgaard.

Sune Carlson: Affärsföretagets Statistik. Förlagsaktiebolaget Affärsökonomi, Stockholm. 1944. 284 Sider.

»Dess syfte är helt enkelt att driva propaganda för ökad användning av statistiska analys- och kontrollmetoder inom affärslivet«, skriver Forfatteren bl. a. i Forordet om sin Bog. Bogen vender sig først og fremmest til den studerende Ungdom — de kommende Forretningsmænd — for at de kan faa Øjnene op for den Nytte, de kan drage af statistisk Viden ved Løsningen af praktiske erhvervsøkonomiske Opgaver, de maatte blive stillet over for i deres fremtidige Virke.

Bogen er opdelt i to Hovedafsnit. Det første Hovedafsnit omfatter det statistiske Arbejdes Planlægning og praktiske Udførelse, medens Bogens andet og mest omfattende Hovedafsnit er viet den statistiske Analyse.

Det første Hovedafsnit indledes med en Redegørelse for Statistikens Opgaver og Stilling inden for Erhvervsvirksomheden. Forfatteren gaar ind for Centralisering af det statistiske Arbejde — hvad der ogsaa synes mest rationelt — og foreslaar i Konsekvens heraf »oprettet« en statistisk »Afdeling«. Forfatteren diskuterer dernæst, hvilke statistiske Arbejder, der i Almindelighed melder sig inden for større Industri- og Handelsvirksomheder og foreslaar disse inddelt i følgende Grupper: Administrativ Statistik, Lager- og Indkøbsstatistik, Produktionsstatistik, Salgs- og Markedsstatistik, Finansiell Statistik og Personalestatistik. Imidlertid er denne Redegørelse for de statistiske Arbejder ikke saa dybtgaaende og systematisk, som dette vigtige Emne gør Krav paa. Fremstillingen havde utvivlsomt vundet i Klarhed, saafremt dette Afsnit bl. a. var blevet forsynet med de Eksempler, som Forfatteren af Hensyn til Bogens Omfang nu har udeladt.